ဒီမိုကရေစီ နှင့် အမြစ်တွယ်နေသောပဋိပက္ခများ
စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများစဉ်းစားရန်မူ

ဒီမိုကရေစီ နှင့် အမြစ်တွယ်နေသောပဋိပက္ခများ

စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများ စဉ်းစားရန်များ

အယ်ဒီတာ

ပီတာ ဟဲရစ်စ်၊ ဘင် ရီလီ နှင့် ဒင်နီရယ် ဇိုဗာတို ဂျီ

စာရေးသူ

ဂဲဘရီရယ် ဩဂီလာရာ ပါရာတာ၊ မာ့အင်စတော၊ ခရစ်တိုဖာ ဘင်နက်၊ ဒေးဗစ် ဘလွန်းဖီးလ်၊ ကာလိုစ် အဲ့ဖ် ချာမိုရို၊ နိုဗိုနီဆို ဂါဆာ၊ ယာ့ဂိုင်၊ ပီတာဟဲရစ်၊ လူ့ပှာဆီ၊ မိုက်ကယ် လန်၊ မီရီယမ် မဲန်ဒက်စ်–မွန်တာလ်ဗို၊ ချားလ်စ် နုပန်၊ ဒေးဗစ် အင်မ် အိုစွန်၊ ဩဂတ်စတို ရာမာ့ရေး အိုကမ်ပို၊ အလ်ဖရက်ဒို ရန်ဂဲလ်၊ ဘင်ရီလီ၊ အင်ဒရူး ရေးနော့စ်၊ ကာလိုစ် စန်တီစို၊ တင်မိုသီ ဒီ စစ်က် နှင့် ဒင်နီရယ် ဇိုဗာတို ဂျီ

တည်းဖြတ်သူ

ဇော်ဦး

မြန်မာဘာသာပြန်

ဇော်ဦး ၊ ကျော်ညွန့်၊ သားညွန့်ဦး၊ ဝင်းမင်း၊ မြင့်မြင့်စန်း၊ ဇော်ဝင်းလှိုင်၊ ခင်မောင်ရွှေ နှင့် သုတေသီများကွန်ယက်

INTERNATIONAL IDEA
INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ELECTORAL ASSISTANCE

This is a direct translation of the 1998 English edition of International IDEA's Handbook Democracy and Deep Rooted Conflict: Options for Negotiators. The accuracy of the translated text was not verified by International IDEA. In case of doubt, the original English version prevails (ISBN 95-89098-22-6)

This translation was undertaken by The Burma Fund, 1319 F Street, N.W., Suite 303, Washington D.C. 20004, U.S.A.

© International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) 2003

All rights reserved.

Applications for permission to reproduce all or any part of this publication should be made to: Publications Office, International IDEA, SE 103 34 Stockholm, Sweden.

International IDEA encourages dissemination of its work and will respond promptly to requests for permission for reproduction or translation.

This is an International IDEA publication. International IDEA publications are independent of specific national or political interests. Views expressed in this publication do not necessarily represent the views of International IDEA, its Board or its Council members.

Graphic Design: Eduard Œehovin

Cover Design: Eduard Œehovin

Cover Photos: Mario López, Managua, Jimmy Dorantes - Latinfocus.com, Dario Lopez-Mills - Latin Focus.com

Printed and bound by: Chulalongkorn University Printing House, Thailand.

ISBN: 91-89098-86-2

ကျေးဇူးတင်လွှာ

IDEA ၏ အတွင်းရေးမှူးချုပ်အသစ် တဦးအနေဖြင့် ၁၉၉၈ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သော "အမြစ်တွယ်နေသောပဋိပက္ခများ" လက်သုံးကျမ်းကို ဘာသာပြန်ဆို ဖြန့်ချီပေးသည့် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီရံပုံငွေ အား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။

ဤလက်သုံးကျမ်းသည် စတင်ထုတ်ဝေစဉ်က လက်တွေ့အခြေအနေများအတွက် အထူးအသုံးကျခဲ့သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပစက္ခုကာလ အခြေအနေများနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေဦးမည် ဟုယုံကြည်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသာမက အာရှဒေသတခွင်လုံး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး အတွက် ဤလက်သုံးကျမ်းသည် တဖက်တလမ်းမှ အထောက်အကူပြုလိမ့်မည် ဟု ယုံကြည်လျက်။

ကယ်ရင် ဖော့ဂ်
အတွင်းရေးမှူးချုပ်
IDEA

As the new Secretary-General of IDEA, I would like to thank very sincerely the Burma Fund for undertaking the translation and distribution of this handbook on Deep Rooted Conflict published by IDEA in 1998.

We believe this handbook is quite as valid now as it was when first published, and trust that it can contribute to building peace and democracy in the region.

Karen Fogg
Secretary General
IDEA

ပဋိပက္ခ၏ ပြောင်းလဲနေသော သဘော နှင့် ပဋိပက္ခ စီမံဖြေရှင်းမှု

အမှာစာ

ယနေ့ကာလ အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခအများအပြားမှာ ယခင်နှစ်များကလို ယှဉ်®ပင်–ဖက် တိုင်းပြည်များအကြား ဖြစ်ပွားသည့် စစ်ပွဲများမဟုတ်တော့ပဲ တည်ရှိပြီးသား နိုင်ငံများအတွင်း ဖြစ်ပျက်လာကြသည့် ပြည်တွင်းရေးပဋိပက္ခများဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခ အများအပြားသည် မျိုးနွယ်စုလက္ခဏာဖော်ပြချက် **(Identity)**၊ တိုင်းပြည်နိုင်ငံ၊ အမျိုးသားရေးဝါဒများနှင့် ခွဲခြားမရအောင်တပေါင်းတည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး အရင်းအမြစ်များ၊ အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့်နိုင်ငံရေးအာဏာများအတွက် ယှဉ်ပြိုင်ရင်း ပဋိပက္ခများ အစပြုခဲ့ ကြသည်။ ထိုပဋိပက္ခများကို တနေရာနှင့်တနေရာ ကွဲပြားခြားနားစွာတွေ့မြင်ရချိန်တွင် တူညီသည့် အကြောင်းရပ် များမှာ အားရကျေနပ်ဖွယ်မရှိသည့်လိုအပ်မှုများ နှင့် လူများစု/လူနည်းစု အကျိုးစီးပွားအတွက် လိုအပ်ချက်များ ဖြစ်သည်။

ကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် အလွန့်အလွန်ကောင်းမွန်သော လေ့လာတင်ပြမှုများရှိနေသော်ငြားလည်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်တံ့မည့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ လုပ်ဆောင်ရန်အဆင့်များ**(democratic levers)** ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရေးပိုင်းတွင်မူ မူဝါဒရေးဆွဲသူများအတွက် လက်တွေ့ ကျသည့် အကြံဉာဏ်များ ရှားပါးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခဟူသည် အားကောင်းသည့် မည့်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်မဆို ပုံမှန် အစိတ်အပိုင်းတရပ်အဖြစ် ရှိနေသော်လည်း မကြာမီကာလများအတွင်း ပဋိပက္ခများမည်သို့တားဆီးရမည်ဆိုသည်နှင့် ပဋိပက္ခများ စီမံဖြေရှင်းရာတွင် ငြိမ်းချမ်းသောနည်းနာများရှာဖွေမှု အားနည်းလာသည့်အပေါ် အထူး အာရုံထားလာခဲ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခပြာပုံဘဝမှ ဒီမိုကရေစီ(တောင့်တင်းခိုင်မာ သည့်အစိုးရပုံသဏ္ဍာန်)တာရှည်တည်တံ့ရန် မည်သို့တည်ဆောက်ရမည်ဆိုသည်နှင့် တိုင်းပြည်ပြန်လည်တည်ဆောက်ရာရေး၌ အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခကာလကို မည်သို့ အဆုံးသတ်စေရန်ဆိုသည်မှာ ညှိနှိုင်းစေ့စပ်နေသူများအတွက် ပိုပြီးအာရုံထားရန် လိုအပ်ချက်ဖြစ်လာသည်။

ဤလက်စွဲစာအုပ်သည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးသမားများ နှင့်မူဝါဒချမှတ်နေသူများ အတွက်လိုအပ်နေသည့် ပဋိပက္ခလွန်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ**(post-conflict societies)** အတွင်း ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးအတွက် အမြင်ဆိုင်ရာရွေးခြယ်ခွင့်များအပေါ် အသေးစိတ်အချက်အလက်များပေးနိုင်ရန် အားထုတ်ထားပါသည်။ လက်တွေ့ကျပြီး မူဝါဒအရကိုက်ညီသည့် အကြံဉာဏ်များပေးနိုင်ရန် နယ်ပယ်ပေါင်းစုံအတွင်း (ပဒေသရာဇ်အယူအဆနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်မှ နေ၍ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ပါလီမန်များအကြောင်းပါ မေးခွန်းများ၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးအတတ်ပညာမှ အာဏာခွဲဝေရေးနည်းနာ များအဆုံး) ပညာရှင်နှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နေသူများ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများနှင့်ပါ ညှိနှိုင်းတင်ပြပါသည်။ ဤလက်စွဲ စာအုပ်သည် ဘော့စတီးနီးယား၊ ဖီဂျီ၊ မြောက်အိုင်ယာလန် နှင့် တောင်အာဖရိက စသည့် ဒေသများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးဆောင်ရွက်မှု နှင့်ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး အတွေ့အကြုံများအပေါ် ကောက်ချက်ဆွဲထားပြီး၊ ပေါ်ထွန်းစဒီမိုကရေစီ **(nascent democracy)** တည်ဆောက်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းနေသည့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးသမားများ

ကိုင်စွဲနိုင်သည့် အမြင်ဆိုင်ရာများကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

International IDEA ကို ၁၉၉၅ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး၊ ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြား ဒီမိုကရေစီဖွံ့ဖြိုးရေးအလားအလာများ အားကောင်း လာရန်ရည်သန်၍ တောင့်တင်းခိုင်ခံ့သည့် ဒီမိုကရေစီ (sustainable democracy) တည်ဆောက်ရေး အတွက် လက်တွေ့ကျ သည့် အထောက်အကူများ (practical instruments) ပေးနိုင်ရန် အသေအချာ ရည်ရွယ်ထားသည်။ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အစီအစဉ် နည်းလမ်းများနှင့်အသင်းအဖွဲ့များဖွံ့ဖြိုးလာပြီး၊ လက်ရှိအဖြစ်အပျက်များထက် ပဋိပက္ခများအပြီးငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်စဉ်အတွင်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများမှာ ပို၍အရေးကြီးလာသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အခိုင်အမာယုံကြည်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အလုပ်အကိုင်ပိနေသည့် မူဝါဒရေးဆွဲနေရေးသမားများအတွက် ချည်းကပ် ဆောင်ရွက်မှုများ (maximum accessibility) အများဆုံး ပေးနိုင်ရန်အတွက် ဤလက်စွဲစာအုပ်ကို ရေးသားတင်ပြလိုက်ရပေသည်။

ဤစာအုပ်အတွက် လူပေါင်းများစွာ အကူအညီအထောက်အပံ့ပေးခဲ့ကြပြီး၊ ထိုသူအားလုံးကို ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဂုဏ်ယူကျေးဇူးတင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အခြေခံစိတ်ကူးစိတ်သန်းများပေးခဲ့သော David Storey ၊ အခန်းများစွာကို ဦးဆောင် ရေးသားခဲ့သူ David Bloomfield၊ အရေးအသားများချောမွေ့ကောင်းမွန်အောင် အကြံကောင်းများစွာပေးခဲ့သည့် Tim Sisk၊ နှင့် စာမူကြမ်းကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေး ဖြစ်အောင်ပြုပေးခဲ့ကြသည့် Salma Hasan Ali နှင့် IDEA ပုံနှိပ်ရေးအဖွဲ့တို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

မူလအစမှ လက်စွဲစာအုပ်ငယ်ဖြစ်အောင် တည်းဖြတ်ခဲ့ကြသည့် IDEA ဝန်ထမ်းနှစ်ဦးဖြစ်သူ Mr Peter Harris နှင့် Dr Ben Reilly တို့နှစ်ဦးကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိရပေမည်။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့်အမြစ်တွယ်နေသောပဋိပက္ခ အကြောင်းအရာ နယ်ပယ်အပေါ် ကြီးမားစွာသတိပြုနေသည့် အလျောက် ယခုလက်စွဲစာအုပ်ပါ ရှုဒေါင့်များအပေါ် မှတ်ချက်၊ အမြင်၊ အကြံဉာဏ်များကိုလည်း ကြိုဆိုပါသည်။

Bengt S ve-S derbergh

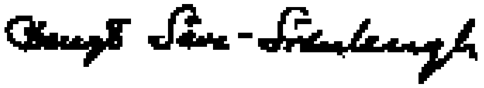

Secretary General
International IDEA

ပဋိပက္ခ၏ ပြောင်းလဲနေသော
သဘော နှင့် ပဋိပက္ခ စီမံဖြေရှင်းမှု

သဝဏ်လွှာ

အခြားအကြောင်းရပ်များအပြင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးထိမ်းသိမ်းမှုနှင့်လုံခြုံရေး အခြေခံအကြောင်းများအတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ တည်ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂ၏ အဓိကလုပ်ရှားမှုတရပ်အနေဖြင့် ပဋိပက္ခများကို ဆုံးဖြတ်ဖြေရှင်း နေရပေသည်။ ပဋိပက္ခများသည် အလွန်ဆိုးရွားသည့် ပြင်ပဂယက်များကြောင့် မကြာခဏဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသော်လည်း အများစုမှာ ပြည်တွင်း အစုအဖွဲ့နှင့် နိုင်ငံသားအချင်းချင်း ငြင်းခုန်ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုပုံစံများဖြစ်နေသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဤတာဝန်မှာ မကြာမီ အကြိမ် များအတွင်း ပိုမိုရှုတ်ထွေးလာခဲ့ရသည်။

ငြိမ်းချမ်းမှုတာရှည်ထိမ်းထားနိုင်ရန်အမြင်နှင့်အတူ ပဋိပက္ခအဖြေရှာရေးအတွက် အထောက်အပံ့ဆောင်ရွက်မှုအသစ်များ (new instruments) တိုးတက်လာရန် နိုင်ငံတကာမိသားစုအနေဖြင့် တာဝန်ဝတ္တရားများရှိနေသည်။ ထိုဖြေရှင်းမှုများသည် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်များနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး၊ ယေဘူယျအားဖြင့် စစ်ဒဏ်ကျခဲ့သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဒီမိုကရေစီယဉ်ကျေးမှုများ (democratic culture) အခိုင် အမာအခြေကျလာစေရန်နှင့် ပိုမိုဆက်စပ်ပေသည်။ ယခုလက်စွဲ စာအုပ်သည် မကြာသေးမီကာလမှ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်မှုများကိုလေ့လာပြီး သင်ခန်းစာ ထုတ်ယူထားသည့်အပေါ် အခြေခံ၍ ထိုကဲ့သို့ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်မှုအစီအရီကို ဖော်ပြထားသည်မှာ လေးစားဂုဏ်ယူဖွယ်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂစနစ်တခုလုံးသည် ငြိမ်းချမ်းမှုထိမ်းသိမ်းရေးအခြေခံများ တည် ဆောက်ခြင်း ဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများ – အထူး သဖြင့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများအတွင်း – အကြမ်းဖက်မှုများ ပြန်လည်ကျရောက်လာသည်ကို ရှောင်ဖယ်တားဆီးနိုင်ရန် အာရုံစူးစိုက်လျက်ရှိသည်။ ကုလသမဂ္ဂ၏ ထိုသို့စူးစိုက်မှုကို ယခုလက်စွဲစာအုပ်က ကျေနပ်စရာကောင်းအောင် ထင်ဟပ်ပြနေသည်။ တည်ငြိမ်ပြီး စည်းလုံးညီညွတ်သည့် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးပုံစံ တည်ဆောက်ခြင်းသည် အကြပ်အတည်း စီမံဖြေရှင်းမှု (crisis management) မှ သီးခြားတာဝန်တရပ် မဟုတ်သော်လည်း၊ အစိတ်အပိုင်းတရပ် အနေဖြင့် လိုအပ်ကြောင်း ယခုစာအုပ်က ဖော်ပြထားသည်။ ပဋိပက္ခများအတွင်း စုံစုံလင်လင်ခြုံငုံနိုင်သော ကြာရှည်ခိုင်မြဲမည့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ရှာဖွေနေရသည့် ကျွန်ုပ်တို့အတွက် လက်တွေ့ကြသည့် အရင်းအမြစ်များကိုလည်း ဤစာအုပ်က အစီအစဉ်တကျ တင်ပြထားပေသည်။ ပြိုင်ဖက်အင်အားစုများအနေဖြင့် တရားဥပဒေနှင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှုဘောင်အတွင်း သူတို့၏ကွဲပြားမှုများကို တင်ပြဆွေးနွေးရမည်ဖြစ်သလို၊ ပြည်သူလူထုဆန္ဒအရ တရားဝင်မှုနှင့် တကမ္ဘာလုံးလက်ခံသည့် လူသားဂုဏ်သိက္ခာဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများမှ ဆင်းသက်လာသည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အပေါ်အခြေခံပြီး အဖြေထုတ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ တပြန်အားဖြင့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းမှုများ နှစ်ရှည်တည်တံ့နေရန်အတွက် ဖန်တီးဆောင်ရွက်မှုများ လိုအပ်ပေသည်။

ဒီမိုကရေစီဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ (democratization)နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် လေးစားလိုက်နာမှုများ ကမ္ဘာ့တဝှမ်းတွင် အားကောင်းလာသည့် လမ်းကြောင်းတခုဖြစ်လာသည်မှာ နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံပေါင်း ၁၂၀ခန့်တွင် ယေဘူယျအားဖြင့် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသည့် ရွေးကောက်ပွဲများ

ကျင်းပနေကြသည်။ အားလုံးလက်ခံလောက်သည့် နိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှု ရနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး၊ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်များအပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်မှုများဖြင့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခ မြောက်များစွာကိုလည်း အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတလျှောက် ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် တောင့်တင်းခိုင်ခံ့မည့် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရန်အပေါ် ဆွေးနွေးဖက်အင်အားစုများကိုယ်တိုင်က သဘောတူကြသည်။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ဖြစ်ရုံမက လူမှုအသင်းအဖွဲ့စုစည်းမှုများ(civil society) ပိုမိုအားကောင်းလာရေးများပါဝင်သည့် ထိုကဲ့သို့ ပြင်ဆင်နေရာချလုပ်ဆောင်များအတွက် မရှိမဖြစ်သည့် ကနဦးအစကို ဒီမိုကရေစီ အခြေခံသဘောတရားများက အထောက် အကူပြုစေပါသည်။ နိုင်ငံရေး ဇာတ်ကောင်များအနေဖြင့် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းအမြစ်တွယ်နေသည့် ပဋိပက္ခများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ကိုင်တွယ်စီမံရန်လိုအပ်သည်ဟုလက်ခံပါက ဒီမိုကရေစီအစိုးရစနစ်သည် ထိုသူတို့အတွက် နှစ်ဖက်အလျှော့ပေး ဆက်ဆံသည့် အလေ့အကျင့်မျိုး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်တတ်သည့် အလေ့အကျင့်မျိုး၊ တစိတ်တဝမ်းတည်းသဘောတူညီချက် (consensus building) ရအောင် တည်ဆောက်နိုင်သည့်အလေ့အကျင်မျိုးကို ပေးပါလိမ့်မည်။ ထိုအရာများသည် အကြင်းမဲ့ဖော်ပြချက်မဟုတ်သော်လည်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး အတွေ့အကြုံများမှအခြေခံထားသည့် လက်တွေ့ကျသော သုံးသပ်ချက်များဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုသလမဂ္ဂနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အပေါ် စနစ်တကျ သင်ခန်းစာဆွဲ တင်ပြထားသည့် ယခုလက်စွဲစာအုပ်သည် ပဋိပက္ခတားဆီးရေး၊ ပဋိပက္ခအပေါ် စီမံဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခအဖြေထုတ်မှုများအပေါ် အနုစိတ်ဖွဲ့နွဲ့ထားသည့် တန်ဘိုးမဖြစ်နိုင်သည့် ဖြည့်စွက်တင်ပြမှုများလည်း ပါဝင်ပါသည်။

Kofi A. Annan

Secretary General
United Nations

မာတိကာ

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် ၁

ဤလက်စွဲစာအုပ်လိုအပ်မှု ၂

လက်စွဲစာအုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက် ၃

လက်စွဲစာအုပ်အသုံးပြုပုံ ၄

သုံးသပ်ချက် ၅

ဖြစ်စဉ် ၅

ရလာဒ် ၅

တောင့်တင်းခိုင်ခံ့မှု ၆

အဖြစ်အပျက်ဥပမာ လေ့လာမှုများ ၆

ကိုယ်တွယ်အသုံးချခြင်း ၆

ကျမ်းကိုးစရင်းများနှင့် ကျေးဇူးတင်အသိအမှတ်ပြုမှု ၇

၁။ ပြောင်းလဲနေသော ပဋိပက္ခ သဘာဝများနှင့်ပဋိပက္ခစီမံဖြေရှင်းမ‌ ၉

၁၊ ၁။အမြစ်ခိုင်နေသော ပဋိပက္ခများ၏ လက္ခဏာများ ၁၁

၁၊ ၁၊ ၁။ လက္ခဏာဖော်ပြချက်ကိုအခြေခံသောစိတ်ခံစားချက် ရှေ့တန်းတင်ခြင်း ၁၃

၁၊ ၁၊ ၂။ နယ်စပ်မျဉ်းများကို ကျော်ဖြတ်ခြင်း ၁၄

၁၊ ၂။ ပဋိပက္ခများ စီမံဖြေရှင်းရေးဆိုင်ရာ အသစ်တွေ့ရှိချက်များ ၁၅

၁၊ ၃။ ဒီမိုကရက်တစ်အသင်းအပင်းများ၏ အရေးပါမှု ၁၈

၁၊ ၄။ ဒီမိုကရေစီနှင့် ပဋိပက္ခ ကိုင်တွယ်စီမံမှု ၂၀

၁၊ ၅။ ပဋိပက္ခ၏ အစစ်အမှန် အကြောင်း တရားများကို ဆန်းစစ်ခြင်း ၂၄

၁၊ ၆။ ဖြစ်စဉ်နှင့် ရလဒ် ၂၅

၁၊ ၇။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်ကို အမြင့်ဆုံးဖြစ်ရန် –ကြိုးပမ်းခြင်း ၂၇

၁၊ ၈။ ရေတို၊ ရေရှည် စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်း ၂၉

၂။ အမြစ်ခိုင်နေသည့် ပဋိပက္ခများကို ဆန်းစစ်ခြင်း ၃၃

၂၊ ၁။ နိဒါန်း ၃၅

၂၊ ၂။ အပြုနှင့်အပျက် သဘောနှစ်ခုဆောင်သည့် ပဋိပက္ခ ၃၆

၂၊ ၃။ အမြစ်ခိုင်နေသည့် ပဋိပက္ခ ပုံစံများ ၃၈

၂၊ ၄။ အမြစ်ခိုင်နေသည့်ပဋိပက္ခများ၏ ပြည်တွင်းပြည်ပအကြောင်းတရားများ ၃၉

၂၊ ၄၊ ၁။ ကိုလိုနီနိုင်ငံများလွှတ်မြောက်ခြင်း ၄၀

၂၊ ၄၊ ၂။ စစ်အေးတိုက်ပွဲပြီးဆုံးခြင်း..........၄၀
၂၊ ၄၊ ၃။ အကြပ်အတည်းများကြားမှ နိုင်ငံတော်..........၄၁
၂၊ ၅။ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာနှင့်ဆက်နွယ်သည့်ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ်စီမံ ရာတွင်တွေ့ရသည့် ခက်ခဲမှုများ ၄၂
၂၊ ၅၊ ၁။ ခွဲခြမ်းမရခြင်း ၄၂
၂၊ ၅၊ ၂၊ အရှိန်မြင့်တတ်ခြင်း ၄၂
၂၊ ၅၊ ၃။ ခေါင်းဆောင်မှု ၄၃
၂၊ ၆။ ပဋိပက္ခကို ပိုင်းခြားခွဲဖြာ ဆန်းစစ်ခြင်း ၄၃
၂၊ ၇။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်အတွက် အချက်အလက်များ..........၄၆
၂၊ ၈။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်သောရှုမြင်ချက်များ ၄၉
၂၊ ၈၊ ၁။ တြိဂံပုံ ပဋိပက္ခ..........၅၀
၂၊ ၈၊ ၂။ အရှိန်မြင့်တက်ခြင်းအဆင့်များ ၅၂
၂၊ ၉။ နိဂုံး ၅၃

၃။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမပြေဖြစ်စဉ်များ ၆၇
၃၊၁။ နိဒါန်း..........၆၉
၃၊ ၂ ။ ဖြစ်စဉ်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲမှုအတွက် အရေးကြီးသည့် ကိစ္စများ ၆၉
၃၊ ၂၊ ၁ ။ အကြပ်အတည်းအခြေအနေကို အများက သဘောပေါက်နားလည်ပုံ..........၆၉
၃၊ ၂ ၊ ၂ ။ အခွင့်အလမ်းများ ဆုပ်ကိုင်ခြင်း..........၇၁
၃၊ ၂၊ ၃ ။ ယုံကြည်မှု၏ အရေးပါချက် ၇၂
၃၊ ၂၊ ၄။ ပျော့ပြောင်ညင်သာမှု..........၇၄
၃၊ ၃ ။ ကြိုတင်ညှိနှိုင်းမှု ၇၆
၃၊ ၃၊ ၁ ။ အကြိုညှိနှိုင်းမှု အစီအစဉ်..........၇၈
၃၊ ၄ ။ အသေးစိတ်ဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းမှုဖြစ်စဉ်တရပ် ဖန်တီးဖော်ထုတ်ခြင်း ၇၉
၃၊ ၄၊ ၁ ။ ပါဝင်သူများ ၇၉
၃၊ ၄၊ ၂ ။ ကြိုတင်သတ်မှတ်ချက်နှင့် ညှိနှိုင်းပွဲအတွက် အတားအဆီးများ..........၈၄
၃၊ ၄၊ ၃။ ကစားကွင်းကို ညီမျှစေခြင်း (သို့) နှစ်ဖက်အခြေအနေကို ထိန်းညှိခြင်း..........၈၇
၃၊ ၄၊ ၄။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ အထောက်အကူပေးခြင်း..........၉၀
၃၊ ၄၊ ၅။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုပုံစံ ၉၁
၃၊ ၄၊ ၆။ ကျင်းပမည့်နေရာအခင်းအကျင်း..........၉၄
၃၊ ၄၊ ၇။ အဆက်အသွယ်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် သတင်းအချက်လက်များဖလှယ်ခြင်း ၉၇
၃၊ ၄၊ ၈။ ဆွေးနွေးပွဲအစီအစဉ်ချမှတ်ခြင်း..........၉၉
၃၊ ၄၊ ၉။ အစီအစဉ်များ ကိုင်တွယ်စီမံခြင်း ၁၀၁
၃၊ ၄၊၁၀။ အချိန်သတ်မှတ်ခြင်း ၁၀၁
၃၊ ၄၊၁၁။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း ၁၀၃

၃၊ ၅။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲအတွက် အခြေခံနည်းနာများ ၁၀၆
၃၊ ၅၊ ၁။ အစုဖွဲ့များအကြားယုံကြည်မှုတည်ဆောက်သည့်အဆင့် တိုးတက်စေခြင်း၊ ၁၀၇
၃၊ ၅၊ ၂။ ကြည်လင်ပြတ်သားမှုရှိအောင် အားပေးခြင်း ၁၀၈
၃၊ ၅၊ ၃။ အပြန်အလှန်နားလည်မှုဖြစ်စေခြင်း ၁၀၉
၃၊ ၅၊ ၄။ လျှပ်ရှားမှုမြှင့်တင်ခြင်း...၁၁၁
၃၊ ၆။ အကြပ်အတည်းကျော်လွှားရန်နည်းနာများ...၁၁၃
၃၊ ၆၊ ၁။ မဟာမိတ်ပြုလုပ်ခြင်း ၁၁၄
၃၊ ၆၊ ၂။ တရားမဝင်သောလမ်းကြောင်းများ ၁၁၄
၃၊ ၆၊ ၃။ အုပ်စုခွဲငယ်များ..၁၁၆
၃၊ ၆၊ ၄။ ခေါက်တုန့်ခေါက်ပြန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်း ၁၁၆
၃၊ ၆၊ ၅။ အနီးကပ်ဆုံးဆွေးနွေးခြင်း ၁၁၇
၃၊ ၆၊ ၆။ ဆန္ဒခံယူမှုများ၊ တိုင်းပင်နီးနှောမှုများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ၁၁၇
၃၊ ၆၊ ၇။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲအထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် တရားမဝင်နည်းလမ်းများ....၁၁၈
၃၊ ၇။ တတိယကြားအင်အားစု၏ အထောက်အပံ့ ၁၁၈
၃၊ ၇၊ ၁။ နိဒါန်း ၁၁၈
၃၊ ၇၊ ၂။ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုအမျိုးအစားများ ၁၂၀
၃၊ ၇၊ ၃။ တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ချက်များ...........................၁၂၅
၃၊ ၈။ နိဂုံး ၁၂၇

၄၊ ဒီမိုကရေစီယန္တရားများ...၁၄၅
၄၊၁။ အာဏာမျှဝေယူသည့် ဒီမိုကရေစီ – အဖွင့် ၁၄၉
၄၊ ၁၊ ၁။ အမြစ်ခိုင်နေသည့် ပဋိပက္ခများမဖြစ်ရန် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း ၁၄၉
၄၊ ၁၊ ၂။ ကွဲပြားသောချဉ်းကပ်မှုများ..၁၅၀
၄၊ ၁၊ ၃။ အာဏာခွဲဝေမှုအားကောင်းရန် အထောက်အပံ့ပြုခြင်း ၁၅၂
၄၊ ၁၊ ၄။ မည်သည့်အချိန်တွင် အာဏာခွဲဝေမှု အောင်မြင်နိုင်သနည်း။ ၁၅၃
၄၊၂။ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ပုံ၊ ဖယ်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ၁၆၅
၄၊ ၂၊ ၁။ ဗဟိုအာဏာကို အဖွဲ့ဝင်အုပ်စုများသို့ မျှဝေပေးသည့် နည်းလမ်းများ ၁၆၆
၄၊ ၂၊ ၂။ နိုင်ငံတကာသဘော ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ.................................၁၆၈
၄၊ ၂၊ ၃။ ဖယ်ဒရယ်နှင့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပမာရပ်များ ၁၇၀
၄၊ ၂၊ ၅။ ဖယ်ဒရယ်စနစ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအဖြေထုတ်မှု၏ အကျိုးရလဒ်များ ၁၇၂
၄၊ ၂၊ ၆။ ဖယ်ဒရယ်စနစ်နှင့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကို အတိုက်အခံပြုတွန်းလှန်ခြင်း....၁၇၄
၄၊ ၂၊ ၇။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအစီအမံများ တည်ဆောက်ခြင်း ၁၇၅
၄၊ ၃။ အုပ်ချုပ်မှုအစိုးရပုံစံ– ပါလီမန်စနစ်လော၊ သမတစနစ်လော။ ၁၈၂
၄၊ ၃၊ ၁။ ပါလီမန်စနစ် ၁၈၃
၄၊ ၃၊ ၂။ သမ္မတစနစ်..၁၈၆

၄၊ ၃၊ ၃။ တစိတ်တပိုင်းသမ္မတစနစ်...၁၉၈
၄၊ ၃၊ ၄ ။ နိဂုံး ၁၉၉
၄၊ ၄။ ကွဲပြားနေသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက်ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ ၂၀၂
၄၊ ၄၊ ၁။ နိဒါန်း ၂၀၂
၄၊ ၄၊ ၂။ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များနှင့် ပဋိပက္ခကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေး.............................၂၀၃
၄၊ ၄၊ ၃။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီခိုင်ခံ့တည်မြဲရေးအတွက်
လိုအပ်ချက်များ...၂၁၂
၄၊၅။ ပဋိပက္ခပြီးဆုံးပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ ၂၁၇
၄၊ ၅၊ ၁။ မိတ်ဆက်ခြင်း ၂၁၇
၄၊ ၅၊ ၂။ ရွေးကောက်ခြင်းနှင့် အမတ်မျာ ၂၁၉
၄၊ ၅၊ ၃။ လွှတ်တော်အတွင်း အတွင်းပိုင်း သွင်ပြင်လက္ခဏာများ............................၂၂၀
၄၊ ၅၊ ၄။ ။ အာဏာ၏ မြစ်ဖျားခံရာများ(အာဏာသုံးစွဲရာ နေရာများ) အမှုဆောင်
အရာရှိများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ ၂၂၆
၄၊ ၅၊ ၅။ လွှတ်တော်တရပ် သို့မဟုတ် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိခြင်း ၂၂၇
၄၊ ၅၊ ၆။ နိဂုံးချုပ်...၂၂၉
၄၊ ၆ ။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ..၂၄၃
၄၊ ၆၊ ၁။ နိဒါန်း ၂၄၃
၄၊ ၆၊၂။ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများနှင့် ပက်သက်သော
ပြဋ္ဌာန်းချက်များ.. ၂၄၆
၄၊ ၆၊ ၃။လူနည်းစုများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် အထူးပြုပြဋ္ဌာန်းချက်များ ၂၄၈
၄၊ ၆၊ ၄။အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း.............၂၅၀
၄၊ ၆၊ ၅။ လတ်တလောဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော စတင်ဖြစ်ထွန်းဖြစ်မှုများ..............................၂၅၁
၄၊ ၆၊ ၆။ ။ နိဂုံး ၂၅၃
၄၊ ၇။ လူမျိုးပေါင်းစုံလူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ပေါ်လစီ ၂၅၆
၄၊ ၇၊ ၁။ ဘာသာစကားဆိုင်ရာပေါ်လစီ အဘယ့်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။ ၂၅၇
၄၊ ၇၊ ၂။ တခုနှင့်တခု အံ့ဝင်ခွင့်ကျမှုရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဗဟုဝါဒ..............................၂၅၈
၄၊ ၇၊ ၃။ ဗဟုဘာသာစကားကျင့်သုံးခြင်း၏ အကျိုးရလဒ်များ...............................၂၆၀
၄၊ ၇၊ ၄။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် အားနည်းချက်များ ၂၆၀
၄၊ ၇၊ ၅။ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဘုတ်အဖွဲ့များ ၂၆၁
၄၊ ၇၊ ၆။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု သင်ခန်းစာများ...၂၆၂
၄၊ ၈။ အမျိုးသားညီလာခံများ ၂၆၆
၄၊ ၈၊ ၁။ နိဒါန်း ၂၆၆
၄၊ ၈၊ ၂ အမျိုးသားညီလာခံဆိုသည်မှာ ၂၆၇
၄၊ ၈၊ ၃။ ရည်ရွယ်ချက်များ...၂၆၈
၄၊ ၈၊ ၄။ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ၂၆၉

၄၊ ၈၊ ၅။ သက်ရောက်မှု ၂၇၁

၄၊၉။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ၂၇၆

၄၊၉၊၁။အတိတ်ကို ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားနိုင်ရန်မူဝါဒများ...၂၇၆

၄၊၉၊၂။ ခုံရုံးတင်တရားစွဲဆိုခြင်း နှင့် နိုင်ငံရေးအရဖယ်ရှားသန့်စင်ခြင်း တို့အပေါ်
ထောက်ခံမှု နှင့် ကန့်ကွက်မှုများ ၂၇၉

၄၊၉၊၃။ အပြစ်ပေးခြင်းအပေါ် ကန့်ကွက်ခြင်း ၂၈၀

၄၊၉၊၄။ အကန့်အသတ်များ ၂၈၄

၄၊၉၊၅။ နိဂုံးချုပ်ခြင်း ၂၈၅

**၄၊ ၁၀။ အတိက်က အမှားများအတွက် အမှန်တရားကော်မရှင်များနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှု
ခုံရုံးများ၊**.. ၂၈၇

၄၊ ၁၀၊ ၁။ အမှန်တရားကော်မရှင်ဟူသည်မှာ ၂၈၇

၄၊ ၁၀၊ ၂။ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများ ၂၈၉

၄၊ ၁၀၊ ၃။ အင်အားများနှင့် အကန့်အသတ်များ ၂၈၉

၄၊ ၁၀၊ ၄။ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တည်ထောင်ခြင်း၊ တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံသဏ္ဍာန် ၂၉၁
စစ်ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာခုံရုံးများ

၄၊ ၁၀၊ ၅ ဖော်ပြချက်...၂၉၃

၄၊ ၁၀၊ ၆။ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ၂၉၄

၄၊ ၁၀၊ ၇။ အားသာချက် နှင့် အကန့်အသတ်များ ၂၉၄

၄၊ ၁၀၊ ၈။ အဖွဲ့အစည်းစတင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ၂၉၅

၄၊ ၁၀၊ ၉။ နိဂုံး..၂၉၇

၄၊ ၁၁။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တခုကို တည်ဆောက်ခြင်း.................၃၀၄

၄၊ ၁၁၊ ၁။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ သဘောသဘာဝ.......................................၃၀၅

၄၊ ၁၁၊ ၂။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲခြင်းအတွက်အရေးပါသော အချက်များ ၃၀၆

၄၊ ၁၁၊ ၃။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ...............၃၀၉

၄၊ ၁၁၊ ၄။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၏တည်ရှိပုံ ၃၁၀

၄၊ ၁၁၊ ၅။ စိုးရိမ်မှုများနှင့်အကျိုးစီးပွားများ ၃၁၁

၄၊ ၁၁၊ ၆။ နိဂုံး ၃၂၂

၄၊ ၁၂။ လိင်မှုဆိုင်ရာတန်းတူညီမျှရေးအတွက် နိုင်ငံတော်လုပ်ငန်းယန္တရား ၃၂၇

၄၊ ၁၂၊ ၁။ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းယန္တရားများ.................၃၂၇

၄၊ ၁၂၊၂။ အစိုးရနှင့် အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့အစည်းများ ၃၂၉

၄၊ ၁၂၊ ၃။ အမျိုးသမီးရေးရာဝန်ကြီးဌာနများ ၃၃၀

၄၊ ၁၂၊ ၄။ လိင်မှုဆိုင်ရာနှင့် လူ့အစုအဖွဲ့တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန –
ယူဂန်ဒါနိုင်ငံနမူနာ ၃၃၁

၄၊ ၁၂၊ ၅။ အမျိုးသမီးများအဆင့်အတန်းဆိုင်ရာရုံးဌာန – သြစတြေးလျနှင့်
တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ နမူနာ ၃၃၂

၄၊ ၁၂၊ ၆။ လိင်မှုဆိုင်ရာကောင်တာများ/ဝန်ကြီးဌာနများအလိုက်

ဆောင်ရွက်လုပ်ရှားရာဆုံချက် ၃၃၄
၄၊ ၁၂၊ ၇။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်းရှိ နိုင်ငံတော်လုပ်ငန်းယန္တရား ၃၃၅
၄၊ ၁၂၊ ၈။ နိုင်ငံတော်လုပ်ငန်းစဉ်ယန္တရား၏ အောင်မြင်မှုများနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများ ၃၃၆
၄၊ ၁၂၊ ၉။ နိဂုံး..၃၃၆

၅။ ဒီမိုကရေစီညှိနှိုင်းသဘောတူချက်တရပ်အားရေရှည်တည်တံ့စေခြင်း....၃၃၉
၅၊၁၊ နိဒါန်း...၃၄၁
၅၊ ၂။ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (အခြေခံခံယူချက်များ)..၃၄၅
၅၊ ၂၊ ၁။ ကြည်လင်မှု၊ ဖေါက်ထွင်းမြင်နိုင်ခြင်း။ ၃၄၆
၅၊၂၊၂။ တာဝန်ခံမှု(အကောင်အထည်ပြနိုင်မှု) ၃၄၇
၅၊ ၂၊ ၃။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ၃၄၈
၅၊ ၃ အကြောင်းအရာများနှင့်အကျိုးစီးပွားများ ၃၅၀
၅၊ ၃၊ ၁။ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့်သုံးသပ်ခြင်း ၃၅၂
၅၊ ၃၊ ၂။ ၊ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာသူများ၏ ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်မှု လျော့နည်းလာခြင်း ၃၅၃
၅၊ ၃၊ ၃။ အရင်းအမြစ်များနှင့်စွမ်းရည်ချို့တဲ့မှုများ ၃၅၅
၅၊ ၃၊ ၄။ ၊စီးပွားရေးအခြေအနေဆိုးဝါးနေခြင်းနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ၃၅၆
၅၊ ၃၊ ၅ အကောင်အထည် ဖေါ်ခြင်းဆိုင်ရာနှောင့်နှေးမှုများ၊...................................၃၅၉
၅၊ ၃၊ ၆။ အခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့်လွှတ်လပ်မှုများကို အင်အားချိနဲ့စေခြင်း။ ၃၆၀
၅၊ ၃၊ ၇။ မတော်မတရားအာဏာပြ အကြပ်ကိုင်မှု။...၃၆၁
၅၊ ၃၊ ၈။ (လာဘ်စားခြင်း) ခြစားခြင်းနှင့်ဆွေးမျိုးကောင်းစားရေးဝါဒ.........................၃၆၂
၅၊ ၃၊ ၉။ အုပ်ချုပ်မှုညံ့ဖျင်းခြင်း ၃၆၃
၅၊ ၃၊ ၁၀။ အန္တရာယ်ကင်းမှုနှင့်လုံခြုံရေးအဆင့်အတန်းများ.................................၃၆၄
၅၊ ၃၊ ၁၁။ ၊စစ်ဆေးမှုနှင့်ထိမ်းညှိမှု...၃၆၆
၅၊ ၄။ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာရှုထောင့်များ။ ၃၆၈
၅၊ ၄၊ ၁။ ကုလသမဂ္ဂ ၃၆၈
၅၊ ၄၊၂။ ဒီမိုကရေစီအထောက်အပံ့ နှင့် နိုင်ငံတကာအကူအညီ ၃၇၀
၅၊ ၄၊ ၃။ ဒေသဆိုင်ရာ အမြင်များ ၃၇၁
၅၊ ၄၊ ၄။ နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့–ဒီမိုကရက်တစ်နည်းဖြင့်စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့်
ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း..၃၇၈
၅၊ ၄၊ ၅။ နှစ်နိုင်ငံမိတ်ဖက် ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာအေဂျင်စီများ ၃၈၂
၅၊ ၄၊ ၆။ နိုင်ငံပေါင်းစုံပါဝင်သောဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်များ။ ၃၈၅
၅၊ ၅။ နိဂုံး၊ ....၊၃၈၈